

* การบริหารโรงเรียนปลอดขยะ Zero-Waste School Management

สมพิศ กาทิป | Somphit Katip

นักวิชาการอิสระ | independent academic

*Corresponding author e-mail: nmsompit@gmail.com

บทคัดย่อ

โรงเรียนในฐานะที่เป็นหน่วยงานที่ให้ความรู้และปลูกจิตสำนึกให้กับเยาวชนที่จะเป็นอนาคตของชาติ ต้องมีการบริหารจัดการโรงเรียนปลอดขยะโดยตัวผู้บริหารเองต้องมีความมุ่งมั่นตั้งใจ มีการจัดทำนโยบาย แผนปฏิบัติการ การจัดทำหลักสูตร ให้ความรู้ทั้งบุคลากรและนักเรียน มีการสร้างฐานการเรียนรู้เกี่ยวกับการจัดการขยะที่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของชุมชน มีการประสานเครือข่ายเพื่อช่วยในการดำเนินการประสบความสำเร็จ มีการจัดการขยะโดยใช้หลักการ 3Rs ได้แก่ Reduce Reuse และ Recycle และใช้การบริหารแบบ NAMMIN และที่สำคัญต้องขยายผลลงสู่ชุมชนโดยนักเรียนเพราะตัวนักเรียนเองก็เป็นส่วนหนึ่งของชุมชนเมื่อทั้งโรงเรียนและชุมชนมีการดำเนินการอย่างต่อเนื่องก็จะเกิดความยั่งยืน

คำสำคัญ: การบริหาร; โรงเรียนปลอดขยะ

ABSTRACT

Schools, as institutions responsible for educating and instilling awareness in youth who represent the nation's future, must implement zero-waste school management. This requires committed and determined leadership from administrators who must develop policies and action plans, create curricula, and provide knowledge to both personnel and students. Schools need to establish learning foundations for waste management that align with community lifestyles and coordinate networks to ensure successful implementation. Waste management should be conducted using the 3Rs principles: Reduce, Reuse, and Recycle, along with NAMMIN management approach. Importantly, the results must be extended to the community through students, as students themselves are integral members of the community. When both schools and communities implement these practices continuously, sustainability will be achieved.

Keywords: Administration; Zero-Waste School

* Received: 25 January 2025, Revised: 28 April 2025, Accepted: 28 April 2025

บทนำ

ปัญหาขยะมูลฝอยเป็นปัญหาสำคัญที่อยู่คู่กับสังคมไทยมายาวนานและนับวันยังมีแนวโน้มทวีความรุนแรงมากขึ้น ซึ่งมีสาเหตุมาจากการเพิ่มขึ้นของจำนวนประชากร การขยายตัวทางเศรษฐกิจและความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีจึงมีการประดิษฐ์ และพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกของมนุษย์ให้มากขึ้นทำให้ลักษณะการใช้ชีวิตประจำวันเปลี่ยนแปลงไปก่อให้เกิดปริมาณของเหลือทิ้งเป็นจำนวนมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเมืองและชุมชนขนาดใหญ่ ซึ่งลักษณะหรือองค์ประกอบของขยะมูลฝอยเปลี่ยนแปลงไปตามความเจริญและลักษณะวิถีการดำเนินชีวิตประจำวันของผู้คน ปัญหาจากของเหลือทิ้งหรือขยะมูลฝอยเป็นต้นเหตุสำคัญที่ก่อให้เกิดปัญหาด้านต่าง ๆ เช่น มลพิษทางอากาศ มลพิษทางน้ำ เป็นแหล่งพาหะนำโรค และทำให้ทัศนียภาพไม่สวยงาม เป็นต้น นอกจากนี้ การดำเนินการที่ผ่านมาของการจัดการขยะมูลฝอยไม่ได้คำนึงถึงการเตรียมพร้อมในการบริหารจัดการในระยะยาว เนื่องจากมีข้อจำกัดทางด้านโครงสร้างขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น งบประมาณ บุคลากร และอุปกรณ์ การดำเนินการส่วนใหญ่ของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีลักษณะต่างคนต่างทำ การจัดสรรงบประมาณจากส่วนกลางมีจำกัดและไม่ต่อเนื่อง รวมถึงยังคงมีการต่อต้านจากประชาชนในพื้นที่และบริเวณรอบพื้นที่ ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการจัดการขยะมูลฝอย เนื่องจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการขยะมูลฝอยทั้งทางตรงและทางอ้อมไม่บูรณาการร่วมกัน รวมถึงมีกฎหมายที่เกี่ยวกับการบริหารจัดการขยะมูลฝอยหลายฉบับ และแต่ละฉบับมีมาตรการในการบังคับใช้ที่แตกต่างกัน รวมถึงหน่วยงานที่บังคับใช้กฎหมายไม่ได้อยู่ในสังกัดเดียวกัน ทำให้วิธีการดำเนินงานหรือแนวทางปฏิบัติแตกต่างกันเกิดปัญหาซ้ำซ้อนกันในด้านภารกิจ และความไม่สอดคล้องของกฎหมายต่าง ๆ ทำให้เกิดความไม่คล่องตัวในการบริหารจัดการจึงทำให้การบริหารจัดการขยะมูลฝอยของประเทศไทยไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร (สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร, 2562)

คนไทยทิ้งขยะมูลฝอยในแต่ละปีรวมกันกว่า 27 ล้านตัน เทียบเท่ากับช้างกว่า 5.56 ล้านตัว เฉพาะกทม. ทิ้งมากเกือบถึง 1 ใน 5 ของทั้งประเทศ ที่ชวนให้ต้องตื่นตัวคือไทยอยู่ในกลุ่มผู้นำเข้าขยะมูลฝอยพลาสติกมากที่สุดของโลก ขยะมูลฝอยยังคงเป็นปัญหาใหญ่ระดับชาติที่ยังหาทางกำจัดให้หมดสิ้นไม่ได้ ซึ่งเมื่อดูจากข้อมูลสถานการณ์ขยะมูลฝอยและของเสียอันตราย โดยกรมควบคุมมลพิษ พบว่าปริมาณขยะมูลฝอยในไทยยังมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น โดยปี 2561 มีกว่า 27.8 ล้านตัน เพิ่มขึ้น 1.64% จากปี 2560 ปัจจัยจากการมีประชากรเพิ่มขึ้น ชุมชนเมืองขยายตัว รวมถึงการส่งเสริมการท่องเที่ยว และการบริโภคที่เพิ่มมากขึ้น เฉพาะในกรุงเทพฯ มีปริมาณ 4.85 ล้านตัน คิดเป็น 17% ของขยะมูลฝอยทั้งประเทศ (กลุ่มงานติดตามประเมินสถานการณ์ กองติดตามประเมินผลสิ่งแวดล้อม, 2562)

รัฐบาลของ พล.อ. ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี ได้เห็นความสำคัญของปัญหาขยะมูลฝอยโดยให้ทุกภาคส่วนต้องร่วมกันแก้ไขปัญหาก็กำหนดนโยบายและมาตรการต่าง ๆ เพื่อเป็นแนวทางในการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของประเทศไทยได้แก่การประกาศให้ขยะมูลฝอยเป็นวาระแห่งชาติ โดยขับเคลื่อนผ่าน Roadmap และให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ เอกชน และประชาชนเข้ามามี

ส่วนร่วมในการดำเนินงานบริหารจัดการขยะมูลฝอย โดยกำหนดระยะเวลาดำเนินงานเป็น 3 ระยะได้แก่ ระยะเร่งด่วนภายใน 6 เดือน ระยะปานกลาง ภายใน 1 ปี และระยะยาว 1 ปีขึ้นไป เพื่อให้การจัดการขยะมูลฝอยและของเสียอันตรายในพื้นที่ต่าง ๆ ทั่วประเทศเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพสามารถลดผลกระทบที่จะก่อให้เกิดความเดือดร้อนต่อประชาชนและความเสียหายต่อสิ่งแวดล้อม นอกจากนี้ ได้จัดทำแผนแม่บทการบริหารจัดการขยะมูลฝอยของประเทศ (พ.ศ. 2559-2564) เพื่อแก้ไขปัญหาขยะมูลฝอย ตามนโยบายรัฐบาลที่กำหนด โดยมีกรอบแนวคิดหลัก คือ มุ่งเน้นการลด การเกิดขยะมูลฝอย ณ แหล่งกำเนิดการนำของเสียกลับมาใช้ซ้ำ และใช้ประโยชน์ใหม่ตามหลักการ 3Rs การกำจัดขยะมูลฝอยแบบศูนย์รวม และการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน และดำเนินการตามแผนปฏิบัติการ “ประเทศไทยไร้ขยะมูลฝอย” ตามแนวทาง “ประชารัฐ” (การจัดการขยะมูลฝอยในประเทศไทย, 2562)

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) กระทรวงศึกษาธิการ จัดประชุมปฏิบัติการการขับเคลื่อนนโยบายการจัดการขยะมูลฝอยในสถานศึกษาสู่การปฏิบัติที่ยั่งยืน “โรงเรียนปลอดขยะมูลฝอยสัญจร” ระดับภูมิภาค สนองยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี สู่การปฏิบัติการประเทศไทยไร้ขยะมูลฝอย ตั้งเป้าในปี 2560 Set Zero Waste School เพื่อขับเคลื่อนนโยบายการจัดการขยะมูลฝอยในสถานศึกษาสู่การปฏิบัติที่ยั่งยืน เป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และถอดบทเรียนในการขับเคลื่อนการจัดการขยะมูลฝอยในสถานศึกษา “จากข้อมูลสถานการณ์ขยะมูลฝอยของกรมควบคุมมลพิษ ปี 2559 พบว่า แนวโน้มของปริมาณขยะมูลฝอยทั่วประเทศเพิ่มขึ้น 27.06 ล้านตัน คิดเป็น 1.14 กิโลกรัมต่อคนต่อวัน สะท้อนให้เห็นต้นเหตุของปัญหาขยะมูลฝอยที่เกิดจากกิจกรรมในชีวิตประจำวัน ซึ่งการกำจัดขยะมูลฝอยจากเทศบาลหรือการนำขยะมูลฝอยไปกำจัดหรือทำลายเป็นการกำจัดที่กลางทางและปลายทางแต่ทางที่ถูกคือ แก้ปัญหาที่ต้นทางต้องปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของคนเป็นหลัก ทั้งการคัดแยกขยะมูลฝอยต้องเริ่มจากที่บ้าน สถานศึกษาต้องเป็นต้นแบบในการให้ความรู้ที่ถูกต้อง รวมถึงบริบทของสังคมและสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการสร้างวินัยด้านการลดใช้เพื่อให้ขยะมูลฝอยเกิดขึ้นน้อยลง ซึ่งถือเป็นการแก้ปัญหาในระยะยาว โดยจะต้องทำให้เป็นระบบเพื่อความยั่งยืน โดยตั้งเป้าหมายภายในปี 2561เป็นปีแห่งการปฏิบัติ โดยโรงเรียนของ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ทุกแห่งต้องไร้ขยะมูลฝอย เนื่องจากปี 2559-2560 เราเน้นการสร้างตระหนักรู้ สร้างจิตสำนึกให้กับหน่วยงาน ทั้งเขตพื้นที่การศึกษา โรงเรียน ครู นักเรียน และชุมชน จากนั้นทุกโรงเรียนจะต้องนำไปสู่การปฏิบัติ ต้องมีตัวชี้วัดที่ชัดเจน อาจเป็นลักษณะงบประมาณแลกเปลี่ยน” ที่สำคัญเขตพื้นที่การศึกษาทุกเขตจะต้องเน้นการปฏิบัติที่เป็นไปตามบริบทของโรงเรียน และผลลัพธ์ต้องเกิดขึ้นที่ตัวเด็ก โดยให้โรงเรียนจัดทำแผนเสนอขึ้นมา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จะทำหน้าที่ติดตามประเมินผล “โดยมอบหมายให้ สำนักพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษาดำเนินการจัดกิจกรรมการสร้างจิตสำนึกและวินัยในการจัดการขยะมูลฝอย น้ำเสียและมลพิษทางอากาศในสถานศึกษาในปี 2559-2560 ได้กำหนดนโยบายด้านการสร้างวินัยในสถานศึกษาการจัดการขยะมูลฝอยและอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เน้นโรงเรียนปลอดขยะมูลฝอย โดยกำหนดให้เขตพื้นที่การศึกษา 225 เขตทั่วประเทศ ทำบ้านที่กักขังของ

กับโรงเรียนให้ดำเนินการเรื่องการจัดการขยะมูลฝอยในสถานศึกษา ทั้งในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา โดยร่วมบูรณาการระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีการดำเนินงานด้านการลดและคัดแยกขยะมูลฝอยในอาคารและพื้นที่ของหน่วยงานเพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีต่อภาคเอกชนและประชาชน ให้มีส่วนร่วมในการป้องกันและแก้ไขปัญหาขยะมูลฝอย ขยะมูลฝอยพลาสติกและโพลีในภาพรวมของประเทศอย่างต่อเนื่อง โดยใช้หลักการ 3Rs คือ ใช้น้อยหรือลดการใช้ (Reduce) ใช้ซ้ำ (Reuse) และแปรรูปใช้ใหม่ (Recycle) ในการจัดการขยะมูลฝอยที่เกิดขึ้น นอกจากนั้นยังได้กำหนดมาตรการในการลดและคัดแยกขยะมูลฝอยใน สพฐ. ไม่ว่าจะเป็นการลดใช้สำเนาเอกสารทางราชการตามนโยบายของนายกรัฐมนตรี (No Copy) การใช้ QR Code เพื่อลดการใช้กระดาษในการประชุมต่างๆ เน้นการใช้กระดาษ 2 หน้าในหนังสือแจ้งเวียน และลดการใช้กระดาษรองปรองหนังสือแจ้งเวียน รวมถึงลดการใช้ขวดน้ำพลาสติกในการประชุมใน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เช่น การประชุมผู้บริหาร สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และการประชุมของสำนักต่างๆ โดยให้ใช้แก้วน้ำแทน และรณรงค์ให้ข้าราชการและบุคลากรใช้ภาชนะส่วนตัวมาประชุม ทั้งแก้วน้ำส่วนตัวหรือกล่องข้าวส่วนตัว และหากต้องมีการแจกข้าวกล่อง ให้เน้นการใช้ภาชนะที่อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เช่น กล่องชานอ้อย (ประชาชาติธุรกิจออนไลน์, 2560)

จากปัญหาและข้อจำกัดดังกล่าวทำให้ปริมาณขยะมูลฝอยเพิ่มขึ้น และหากไม่ได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วนจะส่งผลให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและเป็นอันตรายต่อสุขภาพอนามัยของประชาชน เนื่องจากการบริโภคของประชาชนที่สูงขึ้นในขณะที่ประสิทธิภาพการจัดการขยะมูลฝอยยังไม่ถูกหลักสุขาภิบาลและที่ผ่านมามาประเทศไทยประสบกับปัญหาวิกฤตขยะมูลฝอยที่ยังไม่สามารถกำจัดได้หมด และมีแนวโน้มจะมีปริมาณขยะมูลฝอยเพิ่มมากขึ้น ในขณะที่การบริหารจัดการและกระบวนการกำจัดขยะมูลฝอยตกค้างยังไม่มีประสิทธิภาพได้รับการแก้ไขอยู่ตลอดเวลา ถึงแม้หลายหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะพยายามออกนโยบายหรือมาตรการต่าง ๆ เพื่อแก้ไขปัญหาให้สอดคล้องกับสภาพสังคมในปัจจุบัน ทางออกสำคัญของการแก้ปัญหาในการจัดการขยะมูลฝอย คือการสร้างรูปแบบการจัดการขยะมูลฝอยที่มีความเหมาะสม การวางระเบียบและมาตรการต่าง ๆ ร่วมกับการสร้างวินัยของคนเพื่อมุ่งสู่การจัดการที่ยั่งยืน การจัดการขยะมูลฝอยที่สำคัญจึงประกอบด้วยจัดการที่ต้นทาง กลางทาง และปลายทาง การจัดการขยะมูลฝอยที่ต้นทาง คือ ระดับครัวเรือนและชุมชนเพื่อมุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชนในการสร้างจิตสำนึกและวินัยในการจัดการขยะมูลฝอย การจัดการขยะมูลฝอยกลางทาง คือ การจัดระบบการเก็บ รวบรวม และขนส่ง ให้รองรับขยะมูลฝอยแบบแยกประเภท การจัดการขยะมูลฝอยปลายทาง คือ การใช้หลักวิชาการมาช่วยให้สามารถนำขยะมูลฝอยบางส่วนมารีไซเคิลเห็นได้ว่าการจัดการขยะมูลฝอยสามารถประสบความสำเร็จได้ตามเป้าหมาย โดยการสร้างการมีส่วนร่วมของประชาชน (Public Participation) ในทุกภาคส่วน ดังนั้น จึงต้องมีการร่วมมือในทุก ๆ มิติเพื่อให้แนวทางดังกล่าวสามารถนำไปใช้แก้ไขปัญหาได้ในระยะยาวและนำไปสู่ความยั่งยืนได้ (กิตติ มีศิริ, 2559)

ปัญหาในการจัดการขยะของโรงเรียนบ้านน้ำมินคือนักเรียนขาดความรู้ความเข้าใจไม่มีวินัย และขาดจิตสำนึกในการจัดการขยะและสิ่งแวดล้อม มีการทิ้งขยะไม่เป็นที่ ไม่มีการคัดแยกขยะ กำจัดขยะด้วยการเผาทำให้เกิดมลพิษส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมทั้งในโรงเรียนและชุมชน ใช้กระดาษไม่ครบทั้งสองหน้า ไม่มีมาตรการประหยัดน้ำประหยัดไฟฟ้าทำให้เสียค่าใช้จ่ายจำนวนมาก ทางโรงเรียนจึงได้ประชุมผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งผู้บริหาร ครู บุคลากร คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้นำชุมชนเพื่อร่วมกันหาแนวทางแก้ไขปัญหาการจัดการขยะในโรงเรียนโดยใช้หลักการ 3Rs ได้แก่ การลดการผลิตขยะ (Reduce) การใช้ซ้ำ (Reuse) การหมุนเวียนกลับมาใช้ใหม่ (Recycle)ภายใต้การบริหารแบบ NAMMIN MODEL

กระบวนการการบริหารโรงเรียนปลอดขยะ

ผู้บริหารโรงเรียนมีความมุ่งมั่น ตั้งใจ แน่วแน่ที่จะสร้างจิตสำนึกให้กับนักเรียน ชุมชนในการที่จะร่วมกันอนุรักษ์และใช้ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างคุ้มค่า และมีความรับผิดชอบ ภายใต้ความเชื่อที่ว่าการศึกษาเป็นเครื่องมือที่ดีที่สุด ในการปลูกฝังจิตสำนึกให้แก่คนในเรื่องสิ่งแวดล้อม อีกทั้งเป็นการน้อมนำพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวมาใช้เป็นแนวทางการทำงาน ทางโรงเรียนจึงได้คิดรูปแบบการบริหารเพื่อให้สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียนคือการบริหารแบบ NAMMIN MODEL โดยผ่านการตรวจสอบของผู้เชี่ยวชาญและผ่านความเห็นชอบของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งมีขั้นตอนดำเนินการดังนี้

1. N : (NEED ASSESSMENT) เป็นการศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการของการดำเนินการด้านการจัดการขยะและสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน โดยการประชุมปรึกษาหารือร่วมกันระหว่างครู บุคลากร ผู้ปกครองนักเรียน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน คณะกรรมการที่ปรึกษา นักเรียน และชุมชน อย่างสม่ำเสมอ โดยมีรายละเอียดการดำเนินการดังนี้

1.1 ร่วมกันวิเคราะห์สถานการณ์ ปัญหาด้านการจัดการขยะและสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนและชุมชนรวบรวมข้อมูลพื้นฐานจัดทำเป็นข้อมูลสารสนเทศเพื่อเป็นแนวทางในการวางแผนการดำเนินการศึกษาผลการดำเนินงานโครงการจากปีการศึกษาที่ผ่านมา รวมทั้งการสอบถามความต้องการความคิดเห็น ข้อเสนอแนะเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาด้านการจัดการขยะและสิ่งแวดล้อม

1.2 นำผลการดำเนินงาน ข้อมูลต่างๆ จากการสอบถาม การปรึกษาหารือ พุดคุยทั้งเป็นทางการและไม่เป็นทางการมาวิเคราะห์เปรียบเทียบกับเป้าหมายที่กำหนดไว้

1.3 หากจุดบกพร่องที่ต้องปรับปรุง แก้ไข และพัฒนาต่อยอดจุดเด่นให้เข้มแข็งมากยิ่งขึ้น

1.4 ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาทุกภาคส่วนร่วมกันกำหนดวิสัยทัศน์ นโยบาย วัตถุประสงค์ เป้าหมายสู่การเป็นโรงเรียนปลอดขยะ

2. A : (AWARNESS) เป็นการสร้างความตระหนักถึงปัญหาขยะและสิ่งแวดล้อมของโลก ประเทศไทยและชุมชนบ้านน้ำมิน เพื่อเป็นแรงจูงใจให้ทุกคนเห็นความสำคัญที่จะต้องร่วมกันดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหาด้านขยะและสิ่งแวดล้อมไม่ให้เกิดผลกระทบต่อการใช้ชีวิตของผู้คนบนพื้นโลก ซึ่งในขั้นตอนนี้ได้ดำเนินการดังนี้

2.1 จัดการประชุมสัมมนาให้ความรู้ถึงปัญหาของขยะและสิ่งแวดล้อมโดยการใช้สื่อวีดิทัศน์ และข้อมูลด้านขยะและสิ่งแวดล้อมให้ทุกคนได้เห็น พร้อมทั้งร่วมกันเสนอแนวทางในการแก้ไขปัญหา ซึ่งจากการดำเนินการในขั้นตอนที่ 1 NEED ASSESSMENT การศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาทำให้ได้รู้ปัญหาก็คือการขาดจิตสำนึกในการใช้และอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะขยะ เพราะถ้าเราไม่มีการจัดการขยะที่ถูกต้องจะเป็นปัญหาใหญ่ของประเทศและชุมชนบ้านน้ำมิน ทั้งโรงเรียนและชุมชนมีการจัดการขยะที่ไม่ถูกต้อง ใช้ถุงพลาสติก และโฟมมากเกินไป กำจัดขยะโดยการเผาเป็นการสร้างมลพิษทางอากาศ แต่ถ้ามีการจัดการขยะที่ถูกต้องจะช่วยให้การประหยัดค่าใช้จ่าย ประหยัดเวลาในการทำความสะดวก รวมทั้งสามารถสร้างรายได้อีกด้วย รวมทั้งปัญหาการใช้น้ำ การใช้พลังงาน การใช้สารเคมี เมื่อเกิดความตระหนักแล้วก็เป็นการสร้างแรงจูงใจให้เกิดความร่วมมือและการปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายได้

2.2 จัดทำโครงการโรงเรียนปลอดขยะ โดยแต่งตั้งคณะทำงานเพื่อรับผิดชอบตามภารกิจงานตามโครงการปลอดขยะ ตามความรู้ความสามารถและความสนใจของแต่ละคน

2.3 คณะทำงานศึกษากรอบแนวทาง เกณฑ์ ตัวชี้วัดการพัฒนาโรงเรียนปลอดขยะและจัดลำดับประเด็นสำคัญที่ต้องการพัฒนาต่อไป

2.4 พัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาโดยการส่งเข้ารับการอบรมตามที่หน่วยงานต่างๆ ได้จัดขึ้น เช่น กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม และโครงการโรงเรียนสร้างสรรค์สิ่งแวดล้อมเฉลิมพระเกียรติ (ตามรอยเท้าพ่อกับฮอนด้า) การศึกษาดูงาน ได้แก่ ศูนย์ศึกษาการพัฒนาโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริห้วยฮ่องไคร้จังหวัดเชียงใหม่ ศูนย์เรียนรู้เศรษฐกิจพอเพียงจังหวัดเชียงใหม่ อุทยานสิ่งแวดล้อมนานาชาติสิรินธร จังหวัดเพชรบุรี โครงการหลวงปั่งค่า ศูนย์ศึกษาการพัฒนาโครงการอันเนื่องมาจากพระราชดำริอ่าวคุ้งกระเบน จังหวัดจันทบุรี และจากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

3. M : (MANAGEMENT) เป็นการบริหารจัดการขยะและสิ่งแวดล้อมตามโครงการโรงเรียนปลอดขยะ โดยบูรณาการกระบวนการทำงานเชิงระบบ (PDCA) หลักการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม เทคนิคการทำงานร่วมกันเป็นทีม (TEAMWORK)การบริหารแบบใช้โรงเรียนเป็นฐาน (SCHOOL BASED MANAGEMENT) การใช้เทคนิคการบริหารคุณภาพทั้งองค์กร (TOTAL QUALITY MANAGEMENT) มาใช้ในการบริหารจัดการดังต่อไปนี้

3.1 ผู้บริหาร คณะครู นักเรียน ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ภาคีเครือข่ายร่วมกันกำหนดนโยบาย แผนงาน วิสัยทัศน์ด้านขยะและสิ่งแวดล้อม สร้างข้อตกลงร่วมกัน และประกาศให้ทุกคนทราบและถือปฏิบัติโดยทั่วถึงกัน

3.2 จัดโครงสร้างองค์กร การกำหนดผู้รับผิดชอบที่ชัดเจน มีการกำหนดบุคลากร หรือกลุ่มบุคลากรที่รับผิดชอบที่เหมาะสม แผนผังบุคลากร ทะเบียนคำสั่งมีการวางระบบ การประสานและการสื่อสาร การดำเนินงาน มีกิจกรรมและวิธีการสื่อสารและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ความเคลื่อนไหวการอนุรักษ์ภายในโรงเรียน มีกิจกรรมและวิธีการสื่อสารและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ความเคลื่อนไหวการอนุรักษ์ฯ กับภายนอกโรงเรียน

3.3 ดำเนินการตามแผนที่กำหนดของกิจกรรมต่างๆ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

3.3.1 การจัดการขยะด้วยหลัก 3 R ได้แก่ การลดการผลิตขยะ (Reduce) การใช้ซ้ำ (Reuse) การหมุนเวียนกลับมาใช้ใหม่ (Recycle) ซึ่งมีขั้นตอนดำเนินการดังนี้

3.3.1.1 กำหนดนโยบายลดการใช้ถุงพลาสติกและโฟมในทุกกิจกรรมของโรงเรียนโดยเฉพาะกำหนดให้พ่อค้าแม่ค้าต้องไม่ใช้ถุงพลาสติก และโฟมในการบรรจุอาหารโดยให้ใช้ใบตองแทน มีการคัดแยกขยะและมีภาชนะรองรับชัดเจน เช่น ขยะย่อยสลายได้ ขยะรีไซเคิล ขยะย่อยสลายไม่ได้ และขยะอันตราย

3.3.1.2 จัดหาถังขยะแยกสีให้เห็นชัดเจนทางโรงเรียนได้จัดหาถังขยะไว้ตามจุดต่างๆเพื่อรองรับการคัดแยกขยะ ได้แก่ ถังสีเขียวใช้ใส่ขยะที่ย่อยสลายได้ อินทรีย์วัตถุที่ย่อยสลายง่ายเช่น เปลือกผลไม้ เศษอาหาร พืช ผัก ผลไม้ ถังสีน้ำเงิน สำหรับขยะที่ย่อยสลายไม่ได้หรือย่อยสลายยากเช่น พลาสติก โฟม ถังสีเหลืองใช้สำหรับรองรับขยะที่สามารถนำมารีไซเคิลได้ เช่น แก้ว กระดาษ โลหะ ขวดพลาสติก ถังสีแดงใช้สำหรับรองรับขยะอันตรายหรือขยะมีพิษเช่นกระป๋องสเปรย์ ยาฆ่าแมลง ภาชนะทำความสะอาด ภาชนะใส่น้ำมันเครื่อง ภาชนะบรรจุสารอันตรายต่างๆ

3.3.1.3 จัดตั้งธนาคารขยะเพื่อรองรับขยะที่เกิดจากการคัดแยกแล้วขยะรีไซเคิลก็จะนำไปขาย ส่วนขยะย่อยสลายได้ก็จะมีนำไปทำปุ๋ยหมักเพื่อใช้ในกิจกรรมการปลูกผักโครงการเกษตรเพื่ออาหารกลางวันแบบยั่งยืน ส่วนขยะที่ย่อยสลายยากไม่สามารถนำไปรีไซเคิลได้และขยะอันตรายก็จะนำไปกำจัดที่บ่อขยะของชุมชนโดยมีครูที่ปรึกษาและนักเรียนรับผิดชอบกิจกรรมธนาคารขยะ

3.3.1.4 จัดกิจกรรมการทำกระดาษรีไซเคิล นักเรียนชุมนุมธนาคารขยะจะนำเอากระดาษที่ใช้ครบทั้งสองหน้าแล้วมาทำกระดาษรีไซเคิล โดยการนำกระดาษมาแช่น้ำแล้วนำไปตำด้วยครกกระเดื่องและปั่นด้วยจักรยานและนำไปผสมสีใส่อาหารนำไปใส่เฟรม จากนั้นก็นำกระดาษไปตากจนแห้งจึงนำไปจัดป้ายนิทรรศการ ทำดอกไม้ ปั้นหัวกวาง เพื่อจำหน่ายเป็นของที่ระลึก หรือนำกระดาษไปทำสื่อการสอน เช่น ปั้นเป็นรูปทรงเรขาคณิต ปั้นเป็นโมเดลลูกโลก เป็นต้น

3.3.2 กิจกรรมการจัดการน้ำ น้ำที่ใช้อุปโภคในโรงเรียนและชุมชนเป็นน้ำประปาภูเขา ทุกปีจะมีปัญหาขาดแคลนน้ำตั้งแต่เดือนมกราคม จนถึงเดือนมิถุนายน ดังนั้นทางโรงเรียนจึงมีกิจกรรมการจัดการน้ำดังนี้

3.3.2.1 การรณรงค์การประหยัดน้ำ การใช้น้ำให้คุ้มค่า โดยการทำป้ายปิดประกาศการประชาสัมพันธ์หน้าเสาธง และเสียงตามสาย

3.3.2.2 การจัดการน้ำเสีย ทางโรงเรียนได้จัดสร้างที่ล้างจานประหยัดน้ำให้นักเรียนทุกคนได้ล้างจานของตนเอง และน้ำเสียจากการล้างจานจะผ่านบ่อดักไขมันแล้วผ่านไปยังบ่อกรองและลงสู่บ่อกักเพื่อรอการนำไปใช้รดน้ำต้นไม้ต่อไป ซึ่งคุณภาพของน้ำที่ผ่านระบบบำบัดแล้วดีขึ้น โดยมีการบันทึกการทดสอบคุณภาพน้ำของชมรมวิทยาศาสตร์ ส่วนน้ำเสียจากการล้างผักของแม่ครัวก็จะไหลผ่านระบบบำบัดแบบธรรมชาติช่วยธรรมชาติโดยใช้ต้นไม้เตย ต้นบอนและต้นผักกูดช่วยดูดซับสารพิษต่างๆ ก่อนจะถูกนำไปใช้รดน้ำต้นไม้ต่อไป และน้ำเสียอีกจุดหนึ่งคือที่โรงทำน้ำดื่มของโรงเรียนจะมีน้ำเสียจากการล้างขวดน้ำในวันหนึ่งเป็นจำนวนมากทางโรงเรียนได้ทำบ่อกักไว้แล้วให้นักเรียนใช้จักรยานปั่นเครื่องปั่นน้ำขึ้นไปพักบนถังน้ำเพื่อรอการนำไปใช้รดน้ำพืชผักสวนครัว

3.3.3 การจัดการด้านพลังงาน ได้จัดกิจกรรมรณรงค์การประหยัดไฟโดยทำป้ายรณรงค์ปิดตามห้องเรียนเช่น “ตัวไปไฟดับ” มีการประชาสัมพันธ์หน้าเสาธงและเสียงตามสาย ลดการใช้พลังงานในการเดินทางมาทำงานของคณะครูและบุคลากรทางการศึกษาโดยให้มาทางเดียวกันใช้รถเดียวกัน (Car pool) และนักเรียนให้ใช้จักรยานมาโรงเรียน นอกจากนี้ทางโรงเรียนได้ส่งเสริมการนำน้ำมันเก่าที่ใช้แล้วในครัวเรือนมาผลิตเป็นน้ำมันไบโอดีเซลเพื่อใช้กับรถอีแต่นขของในโรงเรียน และทางโรงเรียนยังได้นำเอาพลังงานแสงอาทิตย์ (Solar Cell) มาใช้ส่องสว่างตามอาคารเรียนในตอนกลางคืน

3.3.4 การบริโภคอาหารและเครื่องดื่มที่อนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและสุขภาพ ทางโรงเรียนมีมาตรการในการจำหน่ายอาหารในโรงเรียนโดยไม่อนุญาตให้มีการจำหน่ายน้ำอัดลม ขนมกรุบกรอบ ให้จำหน่ายขนมไทย ผลไม้สด และภาชนะที่บรรจุต้องใส่ใบตอง นักเรียนทุกคนต้องมีภาชนะใส่อาหารที่สามารถนำกลับมาใช้ใหม่ได้อีก มีแก้วน้ำคนละหนึ่งใบสำหรับดื่ม น้ำ แปรงฟัน และดื่มนม ส่วนการดื่มมนมนของนักเรียนในแต่ละห้องเมื่อดื่มเสร็จแล้วทุกคนจะต้องล้างถุงนมแล้วนำไปตากให้แห้งรวบรวมส่งขายที่ธนาคารขยะ การรับประทานอาหารของนักเรียนมีการรณรงค์การรับประทานอาหารให้หมดจาน เศษอาหารในแต่ละวันจะถูกรวบรวมไปเป็นอาหารสัตว์ในโครงการเกษตรเพื่ออาหารกลางวันแบบยั่งยืน

3.3.5 การจัดทำหลักสูตรสิ่งแวดล้อมแบบบูรณาการทั้ง 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จนถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โดยบูรณาการสาระการเรียนรู้ต่างกับเรื่องสิ่งแวดล้อมที่สำคัญ ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศโลก ความหลากหลายทางชีวภาพ การอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น การจัดการขยะและมลพิษ

3.3.6 จัดการเรียนรู้การจัดการขยะและสิ่งแวดล้อมตามหลักสูตรบูรณาการทั้งระดับโรงเรียน และชั้นเรียนที่สอดคล้องกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เช่น การจัดการด้านขยะ การจัดการน้ำ การจัดการด้านพลังงาน การจัดการด้านเศรษฐกิจพอเพียง การปลูกป่า โดยเน้นให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง มีการวัดผลและประเมินผลโดยวิธีการที่หลากหลาย ต่อเนื่อง สม่ำเสมอ ทั้งนี้เพื่อให้ครูได้นำผลการวัดและประเมินไปปรับปรุงแผนการจัด การเรียนรู้ให้เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน นอกจากนี้ได้สนับสนุนให้คณะครู และนักเรียน จัดกิจกรรมชุมนุมที่เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมตามความสนใจของผู้เรียนแต่ละคน ได้แก่ ชุมนุมอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ชุมนุมวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม ชุมนุมการบินห้วกวาง ชุมนุมปุ๋ยหมัก ชุมนุมทำน้ำยาเอนกประสงค์ รวมทั้งส่งเสริมให้มีการนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาใช้ในโรงเรียน เช่น หมอดิน การจักสานจากไม้ไผ่ การทำไม้กวาดดอกหญ้า การทำบายศรีสู่ขวัญจากใบตอง และส่งเสริมกิจกรรมการเข้าค่ายสิ่งแวดล้อม “เยาวชนต้นน้ำ” ที่วนอุทยานน้ำตกน้ำมิน

3.3.7 สร้างฐานการเรียนรู้การจัดการขยะและสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน ได้แก่ ห้องสมุด ห้องเรียนธรรมชาติ สวนพฤกษศาสตร์ ฐานการเรียนรู้สิ่งแวดล้อมในโรงเรียน เช่น ฐานการเรียนรู้บำบัดน้ำเสีย ฐานการเรียนรู้ปุ๋ยหมัก ฐานการเรียนรู้การแปรรูปขยะ ฐานการเรียนรู้ธนาคารขยะ ฐานการเรียนรู้การปลูกหญ้าแฝกตามแนวพระราชดำริ ฐานการเรียนรู้ฝายชะลอน้ำตามแนวพระราชดำริ ฐานการเรียนรู้พลังงานแสงอาทิตย์ ฐานการเรียนรู้การเกษตรที่สอดคล้องกับเศรษฐกิจพอเพียงตามพระราชดำริ เป็นต้น

ภาพที่ 1 การลดการเกิดขยะใช้ใบตองแทนถุงพลาสติก

ที่มา : รายงานโครงการการจัดการขยะและสิ่งแวดล้อม โรงเรียนบ้านน้ำมิน ปีการศึกษา 2557

ภาพที่ 2 การทำปุ๋ยหมักจากใบไม้

ที่มา: รายงานโครงการการจัดการขยะและสิ่งแวดล้อม โรงเรียนบ้านน้ำมิน ปีการศึกษา 2557

ภาพที่ 3 ธนาคารขยะ

ที่มา: รายงานโครงการการจัดการขยะและสิ่งแวดล้อม โรงเรียนบ้านน้ำมิน ปีการศึกษา 2557

ภาพที่ 4 การทำน้ำมันไบโอดีเซลจากน้ำพืชที่ใช้แล้วเพื่อใช้กับรถอีแต่น

ที่มา: รายงานโครงการการจัดการขยะและสิ่งแวดล้อม โรงเรียนบ้านน้ำมิน ปีการศึกษา 2557

ภาพที่ 5 การทำกระดาษรีไซเคิล

ที่มา: รายงานโครงการการจัดการขยะและสิ่งแวดล้อม โรงเรียนบ้านน้ำมิน ปีการศึกษา 2557

ภาพที่ 6 การทำหัวกวางจากกระดาษ

ที่มา: รายงานโครงการการจัดการขยะและสิ่งแวดล้อม โรงเรียนบ้านน้ำมิน ปีการศึกษา 2557

4. M : (MEASUREMENT & EVALUATION) เป็นการกำกับ ติดตาม และนิเทศภายในเพื่อติดตามความก้าวหน้า หรือความสำเร็จจากคณะกรรมการดำเนินงาน รวมทั้งเป็นการสร้างขวัญกำลังใจในการทำงาน โดยผู้บริหาร และฝ่ายบริหาร เป็นระยะๆ อย่างต่อเนื่อง สม่ำเสมอ โดยมีรายละเอียดการดำเนินงานในขั้นตอนนี้ดังนี้

4.1 กำกับ ติดตาม และนิเทศภายในจากผู้รับผิดชอบในแต่ละคณะ

4.2 ตรวจสอบ ทบทวน และประเมินผลการดำเนินการร่วมกันระหว่างคณะครูบุคลากรทางการศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน คณะกรรมการดำเนินงาน และฝ่ายบริหารว่าผลสำเร็จของงานบรรลุตามวัตถุประสงค์ของโครงการตามเกณฑ์การประเมินโรงเรียนปลอดขยะ กำหนดไว้หรือไม่ หากมีปัญหา อุปสรรคในขั้นตอนใดที่มีความจำเป็นต้องปรับปรุง แก้ไข หรือพัฒนา ทุกฝ่ายก็จะร่วมกันวางแผนแก้ไข พัฒนา ปรับปรุงให้มีคุณภาพ มาตรฐานตามเกณฑ์ที่กำหนด แต่หากไม่มี

ปัญหา อุปสรรค ผลการดำเนินโครงการบรรลุตามเป้าหมายตามวัตถุประสงค์ของโครงการตามเกณฑ์ที่กำหนดจะดำเนินการสรุปผลการดำเนินงาน

4.3 จัดทำเอกสารสรุปผลการดำเนินงานตามตัวชี้วัด เกณฑ์การประเมินและเอกสารหลักฐาน

4.4 ดำเนินการประเมินโดยคณะกรรมการประเมินระดับประเทศ

4.5 รายงานผลการดำเนินงาน และข้อเสนอแนะเพื่อการปรับปรุง แก้ไข และพัฒนาตามผลสรุปการประเมิน

5. I : (IMPROVE) เป็นนำผลการวัดและประเมินในขั้นตอนที่ 4 มาปรับปรุง แก้ไข พัฒนาระบบการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

6. N : (NETWORKS) เป็นการสร้างเครือข่ายความร่วมมือในด้านขยะและสิ่งแวดล้อมให้เกิดการอนุรักษ์อย่างยั่งยืน และถาวร ได้ดำเนินการเผยแพร่ผลการศึกษาและผลการปฏิบัติให้แก่คณะครูบุคลากรทางการศึกษาในสังกัด และผู้ที่สนใจนำไปใช้ประโยชน์ต่อไป โดยการจัดโรงเรียนให้เป็นแหล่งเรียนรู้ด้านการจัดการขยะและสิ่งแวดล้อมสำหรับผู้สนใจมาศึกษาดูงาน การจัดนิทรรศการ การเผยแพร่ทางสื่อวารสาร หนังสือพิมพ์และโทรทัศน์ รวมทั้งการเป็นวิทยากรให้ความรู้ตามคำเชิญของหน่วยงานต่างๆ และเพื่อให้เกิดขวัญและกำลังใจในการดำเนินงานด้านขยะและสิ่งแวดล้อม จะให้เกียรติ ยกย่อง ชมเชย บุคลากรทุกฝ่ายที่มีส่วนร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมทำ ร่วมรับผิดชอบ ร่วมขับเคลื่อนงานด้านการจัดการขยะและสิ่งแวดล้อม โดยการกล่าวยกย่องในที่ประชุม หรือ ในการจัดกิจกรรมต่างๆ เพื่อแสดงการให้เกียรติ นอกจากนี้ได้ขยายผลการดำเนินงานสิ่งแวดล้อมสู่ชุมชน เช่น การคัดแยกขยะ การลดการใช้ถุงพลาสติก รณรงค์การใช้ถุงผ้า การทำปุ๋ยหมัก โดยจัดอบรมให้กับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้นำชุมชน ชมรมผู้ปกครองนักเรียน โดยการประชุมผู้ปกครองและจัดนิทรรศการประจำปีในวันสิ้นปีการศึกษา รวมทั้งมีกิจกรรมที่ทางโรงเรียนทำร่วมกับชุมชนอย่างต่อเนื่อง ได้แก่ กิจกรรมการปลูกป่า ปลูกหญ้าแฝก กิจกรรมการทำฝายชะลอน้ำ กิจกรรมการปรับสภาพแวดล้อมในโรงเรียน

ผลการปฏิบัติที่เป็นเลิศ

ปี พ.ศ. 2553 หลังจากที่ทางโรงเรียนได้ดำเนินกิจกรรมการจัดการขยะและสิ่งแวดล้อมมาอย่างต่อเนื่องแล้ว ทางโรงเรียนได้รับโล่รางวัลชนะเลิศการประกวด โรงเรียนมาตรฐานสิ่งแวดล้อม (Eco School Award) ระดับประถมศึกษาประจำปี พ.ศ. ๒๕๕๓ ภายใต้การ สนับสนุนของคณะกรรมการนักธุรกิจเพื่อสิ่งแวดล้อมไทย

ปี พ.ศ. 2553 คณะกรรมการประเมินโครงการโรงเรียนสร้างสรรค์สิ่งแวดล้อมเฉลิมพระเกียรติ “ตามรอยเท้าพ่อกับฮอนด้า” ครั้งที่ 5 ได้มาประเมินผลการดำเนินงานตามเกณฑ์ของโครงการ ซึ่งผลการประเมิน โรงเรียนผ่านเกณฑ์การเป็นโรงเรียนมาตรฐานสิ่งแวดล้อมได้รับพระทานโล่จากพระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าโสมสวลีพระวรราชาทินัดดามาตุ และได้นำเอาผลงานไปจัดแสดงที่สวนลุมพินี จากนั้น

คณะครู กรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานร่วมกันปรับปรุงพัฒนากิจกรรมและสร้างแหล่งเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตามคำแนะนำของคณะกรรมการประเมิน และได้สมัครเข้ารับการประกวด Eco School Award ระดับประถมศึกษาภายใต้การสนับสนุนของคณะกรรมการนักรัฐกิจเพื่อสิ่งแวดล้อมไทย ผลปรากฏว่าโรงเรียนบ้านน้ำมินได้รับรางวัลชนะเลิศ ในปี พ.ศ. 2555 รับการประเมินโครงการโรงเรียนสร้างสรรค์สิ่งแวดล้อมเฉลิมพระเกียรติ “ตามรอยเท้าพ่อกับฮอนด้า” ครั้งที่ 6 ผลการประเมินตามเกณฑ์ของโครงการ โรงเรียนบ้านน้ำมินได้ผ่านเกณฑ์มาตรฐาน และเป็นหนึ่งใน 5 โรงเรียนเพื่อเข้ารับการประเมินด้วยพระราชทานพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวแต่ผลการประเมินทางโรงเรียนได้รับประทานโล่เป็นโรงเรียนมาตรฐานสิ่งแวดล้อมจากพระเจ้าวรวงศ์เธอพระองค์เจ้าโสมสวลี พระวรราชาทินัดดามาตุ คณะครู กรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้ประชุมกันเพื่อหาแนวทางการแก้ไข ปรับปรุง พัฒนา และร่วมกันดำเนินการตามแนวทางที่ได้พิจารณาร่วมกัน จนกระทั่งปี พ.ศ. 2557 ในการประเมินโครงการ ครั้งที่ 7 โรงเรียนประสบความสำเร็จได้รับรางวัลชนะเลิศด้วยพระราชทานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว นอกจากนี้คณะครูที่ปรึกษาโรงเรียนบ้านน้ำมินยังได้รับโล่ประทานของพระเจ้าวรวงศ์เธอ พระองค์เจ้าโสมสวลี พระวรราชาทินัดดามาตุ รางวัลคณะครูที่ปรึกษาดีเด่น ระดับประถมศึกษา

ภาพที่ 7 โรงเรียนได้รับรางวัลชนะเลิศด้วยพระราชทานของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 9
ที่มา: รายงานผลการประเมินตนเองของสถานศึกษาโรงเรียนบ้านน้ำมิน ปีการศึกษา 2557

ทางโรงเรียนได้ดำเนินการอย่างต่อเนื่อง ในปี พ.ศ. 2558 ทางกรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมได้ดำเนินการประเมินโรงเรียนเพื่อคัดเลือกโรงเรียนเป็นตัวแทนประเทศไทยเข้ารับรางวัลโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาอาเซียน (ASEAN ECO SCHOOL AWARD)

และเป็นตัวแทนประเทศไทยนำเสนองานที่ประเทศเนย์ปีดอร์ ซึ่งโรงเรียนบ้านน้ำมินได้รับการคัดเลือกเป็นโรงเรียนชนะเลิศเป็นตัวแทนประเทศไทยในระดับประถมศึกษา

ภาพที่ 8 โรงเรียนได้รับรางวัลโรงเรียนสิ่งแวดล้อมศึกษาอาเซียน (ASEAN ECO SCHOOL AWARD) และเป็นตัวแทนประเทศไทยนำเสนองานที่กรุงเนย์ปีดอร์ สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์ ที่มา:รายงานผลการประเมินตนเองของสถานศึกษาโรงเรียนบ้านน้ำมิน ปีการศึกษา 2558

ปีพ.ศ. 2560 ได้รับถ้วยชนะเลิศพระราชทานสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี โครงการโรงเรียนปลอดขยะ (Zero Waste School) กลุ่ม A โรงเรียนระดับก่อนประถมศึกษาและโรงเรียนประถมศึกษา

ภาพที่ 9 ได้รับถ้วยชนะเลิศพระราชทานสมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี โครงการโรงเรียนปลอดขยะ (Zero Waste School) กลุ่ม A โรงเรียนระดับก่อนประถมศึกษาและโรงเรียนประถมศึกษา

ที่มา:รายงานผลการประเมินตนเองของสถานศึกษาโรงเรียนบ้านน้ำมิน ปีการศึกษา 2560

การเผยแพร่ผลงาน โรงเรียนสร้างสรรค์สิ่งแวดล้อมเฉลิมพระเกียรติระดับประเทศ ได้เผยแพร่ให้สถานศึกษาอื่น ๆ ที่มาศึกษาดูงาน และให้คำปรึกษาแก่ผู้บริหาร ครู หรือบุคลากรของโรงเรียนทั่วไป นำเสนอกิจกรรมด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในการจัดนิทรรศการในงานศิลปหัตถกรรมนักเรียนภาคเหนือครั้งที่ 62 ที่จังหวัดเชียงราย จัดนิทรรศการงานศิลปหัตถกรรมนักเรียนภาคเหนือครั้งที่ 63 จังหวัดพิจิตร จัดนิทรรศการที่ศูนย์การแสดงสินค้าไบเทคบางนา จัดนิทรรศการงานวันสิ่งแวดล้อมโลก 2558 7 พันล้านฝัน 7 พันล้านใจคิดห่วงใยในฝันโลก ที่สยามพารากอน นำเสนอผ่านวารสาร หนังสือพิมพ์ โทรทัศน์รายการข่าวผู้เยาว์ ทางช่อง 7 สี โทรทัศน์ช่องโมเดิร์นไนน์ทีวีรายการสมุดโคจร โทรทัศน์ช่อง voice TV รายการข่าว โทรทัศน์ช่อง ONE รายการข่าว และนำเสนอในงาน ASEAN ECO SCHOOL AWARD 2015 ที่กรุงเนปดอร์ ประเทศเมียนมาร์

บทสรุป

การบริหารโรงเรียนปลอดขยะให้มีประสิทธิภาพเกิดประสิทธิผลนั้น จึงเป็นหน้าที่ของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย ร่วมกันทบทวน ปรับปรุง พัฒนา โครงสร้าง และกระบวนการบริหารจัดการให้สอดคล้องหรือรองรับการจัดการศึกษา มีการวางแผนอย่างรอบคอบ กำหนดวิสัยทัศน์ นโยบาย แผนงาน โครงการ กิจกรรม และจัดทำแผนกลยุทธ์ และแผนปฏิบัติงานของโรงเรียนให้ครอบคลุม มีการดำเนินการตามแผนอย่างเป็นระบบ และมีการติดตามประเมินผลอย่างต่อเนื่อง พัฒนาบุคลากรที่เกี่ยวข้องให้มีความรู้ ความเข้าใจ มีความพร้อมในการดำเนินการตามระบบการบริหารจัดการที่มีความเปลี่ยนแปลงจัดบรรยากาศสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียนให้เป็นแหล่งเรียนรู้ จัดอาคารสถานที่ และสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนที่เน้นความร่มรื่น สะอาด สวยงาม และอนุรักษ์สืบสานทรัพยากร ธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม ศิลปวัฒนธรรม สถาปัตยกรรมของท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทยและภูมิปัญญาท้องถิ่น

องค์ความรู้ใหม่

กระบวนการการบริหารโรงเรียนปลอดขยะโดยใช้การบริหารแบบ NAMMIN MODEL ซึ่งมีขั้นตอนดำเนินการดังนี้ N : (NEED ASSESSMENT) เป็นการศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการของการดำเนินการด้านการจัดการขยะและสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน , A : (AWARNESS) เป็นการสร้างความตระหนักถึงปัญหาขยะและสิ่งแวดล้อมของโลก ประเทศไทยและชุมชนบ้านน้ำมิน , M : (MANAGEMENT) เป็นการบริหารจัดการขยะและสิ่งแวดล้อมตามโครงการโรงเรียนปลอดขยะ , M : (MEASUREMENT & EVALUATION) เป็นการกำกับ ติดตาม และนิเทศภายในเพื่อติดตามความก้าวหน้า หรือความสำเร็จจากคณะกรรมการดำเนินงาน , I : (IMPROVE) เป็นนำผลการวัดและประเมินในขั้นตอนที่ 4 มาปรับปรุง แก้ไข พัฒนากระบวนการดำเนินงานให้มี

ประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น , N : (NETWORKS) เป็นการสร้างเครือข่ายความร่วมมือในด้านขยะและสิ่งแวดล้อมให้เกิดการอนุรักษ์อย่างยั่งยืน และถาวร

เอกสารอ้างอิง

- กลุ่มงานติดตามประเมินสถานการณ์ กองติดตามประเมินผลสิ่งแวดล้อม สำนักงานนโยบายและแผน
ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. (2562).
วิกฤติขยะตกค้างปีเดียวเท่า 3 ราชมั่งๆ เฉลี่ยต่อวันทิ้งคนละ 1.
<https://www.thairath.co.th/news/1589606>
- กิตติ มีศิริ. (2559). ปัจจัยแห่งความสำเร็จในการจัดการขยะมูลฝอยโดยชุมชน: กรณีศึกษาชุมชนเขต
ไพเราะ 3,4,5 เขตพระโขนง กรุงเทพมหานคร. [http://ethesisarchive.library.tu.ac.th/
thesis/2016/TU_2016_5803010486_54945003.pdf](http://ethesisarchive.library.tu.ac.th/thesis/2016/TU_2016_5803010486_54945003.pdf)
- ประชาชาติธุรกิจออนไลน์. (2560). สพฐ.ชูโรงเรียนไร้ขยะ ปลุกจิตสำนึก-สร้างวินัย.
<https://www.prachachat.net/education/news-44961>
- สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร. (2562). การจัดการขยะมูลฝอยในประเทศไทย
กรุงเทพมหานคร. สำนักการพิมพ์ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.